

Seppä Ilmari Frimannin (1904-1977) tekemä graniittileijona vartioi kunnanvirastoa. Kuva Marko Saikkonen

LOPEN KUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS 2020

LOPEN KUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS 2020

Sisällys

1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA	4
1.1 KORONAPANDEMIAN VAIKUTUS KUNNAN TOIMINTAAN ARVIOINTIVUONNA 2020	5
2 VUODEN 2019 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY JA TOIMENPITEET	5
2.1 HALLINTOKUNTIEN VASTAUKSET VUODEN 2019 ARVIOINTIKERTOMUKSEEN	5
3 OHJE ARVIOINTIKERTOMUKSEN LUKIJALLE	6
4 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	6
4.1 STRATEGISET TAVOITTEET	6
4.3 TOIMINNALLISET TAVOITTEET	7
4.4 TALOUDELLISET TAVOITTEET	7
5 INVESTOINNIT	8
6 KUNTAKONSERNI	8
7 KESKUSVAALILAUTAKUNTA (VAALIT)	9
8 TARKASTUSLAUTAKUNTA	9
9 KUNNANHALLITUS ja KESKUSHALLINTO	9
9.1 MAANKÄYTTÖ	10
9.2 KULTTUURITOIMI	10
9.2 LIIKUNTATOIMI	10
9.3 NUORISOTOIMI	11
10 YMPÄRISTÖ- JA RAKENNUSLAUTAKUNTA	11
10.1 RAKENNUSVALVONTA	11
10.2 YMPÄRISTÖNSUOJELU	12
10 PERUSTURVALAUTAKUNTA / SOSIAALITOIMI	12
10.1 PERUSTURVAN HALLINTO	13
10.2 LASTEN JA PERHEIDEN PALVELUT	14
10.3 AIKUISTEN JA VAMMAISTEN PALVELUT	15
10.4 VANHUSTEN PALVELUT	16
10.5 TYÖLLISTYMISTÄ EDISTÄVÄ TOIMINTA	17
10.6 TERVEYSTOIMI	17
11 SIVISTYSLAUTAKUNTA	18
11.1 SIVISTYSTOIMEN YHTEISET PALVELUT	18
11.2 VARHAISKASVATUS	19
11.3 ESIOPETUS	20
11.4 PERUSOPETUS (ALAKOULU)	21

11.5 PERUSOPETUS (YLÄKOULU).....	21
11.6 LUKIOT	22
11.7 KOULULAISTEN AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINTA	23
11.8 KANSALAI SOPISTO	23
11.9 MUSIIKKIOPISTO	24
12. TEKNINEN LAUTAKUNTA	25
13 HENKILÖSTÖHALLINTO	25
14 TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS VALTUUSTOLLE	27

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODESTA 2020

1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

Lopen kunnan hallintoa ja taloutta valvoo toimivasta johdosta riippumaton tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja kuntalain ja hallintosäännön mukaisesti. Valvontajärjestelmää täydentää sisäinen valvonta, joka on osa hyvää johtamista.

Tarkastuslautakunnan tehtävistä on säädetty kuntalain 121 §:ssä ja kunnan hallintosäännössä.

Lautakunnan tehtävänä on mm. valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös valvoa kuntalain 84 §:ssä tarkoitettujen sidonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi.

Tarkastuslautakunnan jäsenet ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä

Marianna Rautiainen, puheenjohtaja	(Raili Vuorinen)
Tommi Naakka, varapuheenjohtaja 28.9.2020 asti	(Maritza Äikää)
Riitta Suonurmi, varapuheenjohtaja alkaen 28.9.2020	(Aleksi Rautiainen)
Mirjami Hakala	(Kaisa Kaasalainen)
Harri Lahtinen (28.9.2020 alkaen Tommi Naakan tilalle)	(Maritza Äikää)
Ari Laitio	(Kirsi Zetterman)
Ari Pakarinen	(Juhana Männistö)
Kristiina Tuohimaa-Salminen	(Leo Mustonen)

Valtuuston valitsemana tilintarkastajana on toiminut tilintarkastusyhteisö BDO Oy. Vastuunalaisena tilintarkastajana ja myös tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut Janne Majoinen.

Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2020 arviointia varten 13 kertaa. Lautakunnan jäsenet ovat perehtyneet kunnan palvelutuotantoon seuraamalla toimielinten päätöksentekoa ja kuulemalla vastuuhenkilöitä.

Lautakunta on tutustunut kunnanhallituksen laatimaan vuoden 2020 toimintakertomukseen ja tilinpäätökseen sekä henkilöstöraporttiin ja sosiaaliasiamiehen raporttiin.

Arvioinnissa on hyödynnetty lisäksi tilintarkastajan tarkastushavaintoja. Kunnan toimintaan liittyviä arvioita ja palautetta lautakunnan jäsenet ovat saaneet myös kuntalaisilta, luottamushenkilöiltä ja kunnan henkilöstöltä.

Tarkastuslautakunnan vuoden 2020 arviointityön painopistealueena ovat olleet erityisesti koronapandemian vaikutukset kunnan toimintaan.

1.1 KORONAPANDEMIAN VAIKUTUS KUNNAN TOIMINTAAN ARVIOINTIVUONNA 2020

Koronapandemia aiheutti paitsi taloudellisia haasteita myös paljon ennakoimattomia toiminnan muutoksia, mikä pakotti kehittämään uusia palveluntuottamistapoja.

Valtionosuuksiin, jotka kasvoivat edellisestä vuodesta 16,2 % (2020: 18,7 milj. euroa), sisältyivät noin 1,9 miljoonan suuruiset koronaan liittyvät valtionosuuden lisäykset.

Kokonaisuudessaan kunta selvisi arviointivuoden Covid-19:n vaikutuksista kohtuullisesti. Hallintokunnista suurimmat vaikutukset näkyivät luonnollisesti perusturvan ja sivistyksen puolella. Toiminnan hyvää laatua osoittaa, että hoivayksiköissä välttyttiin virustartunnoilta, mistä kiitos kuuluu ennen kaikkea sitoutuneelle henkilöstölle. Sivistyspuolen perus- ja lukio-opetuksen siirtyminen verkon kautta tapahtuvaksi toteutettiin nopeasti. Puhdistus- ja ruokapalveluiden ammattitaidolla taattiin kiinteistöjen turvallisuus ja opetuksen ruokapakettijakelu perheille.

Koronapandemia osoitti selkeästi, että kunnan kriisiaikaan varautumista tulee kehittää kaikilla hallintoalueilla. Hoito- ja turvatarvikkeiden riittävyys ja muu poikkeusajan huoltovarmuus on korona-ajan kokemusten perusteella päivitettävä.

2 VUODEN 2019 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY JA TOIMENPITEET

Tarkastuslautakunnan laatima kuntalain mukainen arviointikertomus vuodelta 2019 käsiteltiin valtuustossa 1.6.2020 (§ 13). Valtuusto hyväksyi tarkastuslautakunnan esityksen, jolla valtuusto velvoitti kunnanhallituksen käsittelemään syksyn 2020 aikana vastineet arviointikertomuksen havaintoihin. Kunnan hallintosäännön mukaan kunnanhallituksen on toimitettava vastineet arviointiin lokakuun loppuun mennessä.

Kunnan toimialat käsitelivät tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen vuodelta 2019 ja kunnanhallitus merkitsi 23.11.2020 (§ 213) arviointikertomukseen laaditun vastausyhteenvedon tiedokseen ja saattoi sen edelleen valtuustolle tiedoksi. Valtuusto merkitsi yhteenvedon tiedoksi 7.12.2020 (§ 45). Tarkastuslautakunta merkitsi kokouksessaan 3.12.2020 (§ 45) annetut vastineet tiedoksi. **Lautakunta huomautti kuitenkin, että vastineet henkilöstöhallinnon arviointiin puuttuivat kokonaan ja pyysi henkilöstöhallintoa/kunnanhallitusta toimittamaan vastineet pikaisesti.** Saatuja vastineita on hyödynnetty vuoden 2020 arvioinnissa.

2.1 HALLINTOKUNTIEN VASTAUKSET VUODEN 2019 ARVIOINTIKERTOMUKSEEN

Lautakunta on merkinnyt vastaukset tiedokseen ja on pääosin tyytyväinen vastauksiin, mutta toteaa, että **edelleen vastinetta ei ole saatu arviointiin kunnan henkilöstöhallinnosta.**

Lautakunnalla ei ole lisäkysymyksiä vuoden 2019 arvioinnin vastineista.

3 OHJE ARVIOINTIKERTOMUKSEN LUKIJALLE

Arviointikertomuksen rakenne noudattelee pääosin kunnan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen muotoa. Alussa on keskitytty kunnan ja kuntakonsernin talouteen yleisesti, minkä jälkeen jokaisen hallintokunnan toiminnan tarkoituksenmukaisuutta ja kunnan strategian tavoitteiden noudattamista on arvioitu erikseen. Hallintokunnittain on kerrattu jokaisen alueen perustehtävä ja osin lyhyesti lautakunnan tekemät arviointivuoden tärkeimmät huomiot (otsikko *Tarkastuslautakunnan huomiot*).

Tarkastuslautakunta on esittänyt useiden hallintokuntien kohdalla kysymyksiä ja pyytänyt lisäselvityksiä toiminnasta. *Kehitettävää*-otsikon alla ovat lautakunnan esitykset hallintokunnan toiminnan parantamiseksi siten, että se parhaiten vastaisi kunnan strategiaa. *Onnistumiset*-kappaleisiin on nostettu asioita, jotka lautakunnan näkemyksen mukaan ovat ansainneet hallintokunnan perustuksen ylittävänä positiivisina ansioina erityismaininnan.

4 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

4.1 STRATEGISET TAVOITTEET

Lopen kunnan strategiassa vuodelta 2018 on kolme strategista päämäärää:

- Parempaa arkea
- Virkistävää vapaa-aikaa
- Vireä ja mahdollistava elinkeinoelämä

Päämäärien lisäksi strategiaan on kirjattu seuraavat tavoitteet vuosille 2018-2023:

- Hyvät, helposti saavutettavat peruspalvelut
- Laadukas, turvallinen ja saavutettava varhaiskasvatus
- Julkinen liikenne maalla asumisen tukena
- Työmatkaliikenteen tukeminen
- Laajakaistayhteydet koko kuntaan
- Luonto-olosuhteiden vetovoimaisuuden lisääminen
- Tonttitarjonnalla pyritään vastaamaan nykyistä paremmin ihmisten asumisen tarpeisiin
- Pääsääntöisesti hyväksytään vapaa-ajan asuntojen muuttaminen vakituisiksi
- Kulttuuritoiminnan ylläpitäminen ja hyvän maineen säilyttäminen
- Laadukkaat ja houkuttelevat liikuntamahdollisuudet kaiken ikäisille
- Hoidettu, siisti ympäristö
- Varmistetaan hyvä sisäilma kaikissa kunnan kiinteistöissä. Epäilyihin sisäilmaongelmista puututaan välittömästi, ryhdytään tarvittaviin toimiin ja tiedotus hoidetaan avoimesti ja ajantasaisesti.

Valtuusto on asettanut toimielimille sitovia toiminnallisia tavoitteita. Tavoitteiden toteutumista on arvioitu erikseen toimielimen arvioinnin yhteydessä.

4.3 TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tehtäväkohtaiset toiminnalliset tavoitteet ohjaavat toimielinten toimintaa, mutta eivät ole valtuustoon nähden sitovia. Toiminnallisten tavoitteiden toteumaa arvioidaan pääosin arviointisuunnitelman mukaisilla painopistealueilla. Lisäksi arviointiin on kerätty muita tarkastuslautakunnan tekemiä havaintoja esimerkiksi kuulemalla viranhaltijoita ja kuntalaisia. Painopistealueiden ulkopuolella arviointia on tehty pääosin lautakuntatasolla.

4.4 TALOUDELLISET TAVOITTEET

Kunnan verotulot kasvoivat 2,7 % edelliseen vuoteen verrattuna. Kunnan valtionosuudet kasvoivat 16,2 % vuoteen 2019 verrattuna. Lopelle kunnallisveroa tilitettiin 2,9 % enemmän kuin vuonna 2019. Valtakunnallisesti kunnallisveroa tilitettiin 3,3 % enemmän edelliseen vuoteen verrattuna.

Vuonna 2020 kiinteistöverotuloa tilitettiin -10,3 % vähemmän kuin vuonna 2019, kun koko maassa laskua oli -6,6 %. Yhteisöveron tuotto kasvoi Lopella 17,8 %, kun koko maassa kasvua oli 3,0 %.

Verotulojen toteutuma oli talousarviota parempi, sillä verotuloja oli budjetoitu muutetussa talousarviossa yhteensä 29 705 000 euroa. Kun verotulojen toteuma oli yhteensä 29 989 085 euroa, verotuloarvio ylittyi 0,96 %.

Kertomusvuonna Lopella verotulojen määrä asukasta kohden oli 3 818 euroa / asukas. Kuntien vuoden 2019 tilinpäätöstietojen mukaan Manner-Suomen kuntien keskiarvo asukasta kohti oli 4 169 euroa ja Kanta-Hämeen kuntien keskiarvo asukasta kohti oli 4 002 euroa.

Vuoden 2020 valtionosuuksien määrä oli poikkeuksellinen valtion tekemien valtionosuuslisäysten osalta. Lopen kunnan vuoden 2020 valtionosuudet toteutuivat lisätalousarvioiden myötä selkeästi suurempina kuin edeltävänä vuotena. Kunnan kertomusvuonna saamien valtionosuuksien määrä kasvoi 2 612 508 euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Lopen kunnan osuus kuntatalouden tukipaketista koronaepidemiasta selviämiseen oli 1 907 459 euroa.

Maksutuottojen kertymä toteutui lähes budjetoidusti. Maksutuottojen kertymä alitti budjetoidun 3 508 euroa (0,2 %).

Tuet ja avustukset ylittivät reilusti budjetoidun 344 232 euroa (89,3 %). Euromääräisesti eniten ylittyivät valtionavustukset.

Muut toimintatuotot ylittivät budjetoidun 77 905 euroa (7,6 %). Euromääräisesti eniten ylittyivät osakkeiden ja osuuksien luovutusvoitot.

Toimintatulot ylittivät talousarvion 807 620 euroa (15,9 %). Kunnan toimintatuotot (ilman sisäisiä tuottoja) pienuivat -0,3 % kertomusvuonna edellisvuoteen verrattuna ja toimintakulut kasvoivat 0,4 %. Näiden erotusta mittaava toimintakate kasvoi 0,5 %.

Myyntituloja toteutui 632 703 euroa enemmän kuin edellisenä vuotena. Myyntituottojen kertymä ylitti budjetoidun 388 990 euroa (18,3 %). Euromääräisesti isoimmat talousarvio-ylitykset myyntituotoissa johtuivat pääosin koulutoimessa kertyneistä kotikuntakorvauksista, vesi- ja jäte- vesimaksuista sekä rintamaveteraanien avopalveluista.

Toimintamenot toteutuivat noin 1,4 miljoonaa euroa alle budjetoidun. Toimintakulujen toteutuma oli 97,3 %. Toimintakulujen ryhmätason tarkastelussa (ilman sisäisiä kuluja) henkilöstökulut kasvoivat 3,8 %, palvelujen ostot pienuivat -2,1 %, aineet, tarvikkeet ja tavarakulut kasvoivat 10,6 %, avustukset kasvoivat 1,6 % ja muut toimintakulut pienuivat -17,2 % edelliseen vuoteen verrattuna.

Kunnan pitkäaikainen lainamäärä väheni 3 225 000 euroa vuodesta 2019. Lainojen hoitoa helpotti se, että yleinen korkotaso pysyi koko kertomusvuoden erittäin matalana. Pitkäaikaista lainaa ei otettu lisää vuoden 2020 aikana.

Tilinpäätöksessä poistot kasvoivat kertomusvuonna edelliseen vuoteen verrattuna 1 941 182 euroa. Vuoden 2020 aikana päivitettiin poistosuunnitelma ja korjattiin poistot poistosuunnitelman mukaiseksi. Tämä kasvatti vuoden 2020 poistojen osuutta.

Kunnan tilikauden tulos oli 2 124 327 euroa ylijäämäinen. Tulos on positiivinen, joten talousarvion tulos- tavoite saavutettiin ja selkeästi ylitettiin vuonna 2020.

Muutoksia palvelujen tuottamisessa

RHL-Data Oy tuotti kunnalle talous- ja henkilöstöhallinnon ja tietohallinnon palveluita vuonna 2019. Lopen kunta ja Riihimäen kaupunki irtisanoivat RHL-Data Oy:n palvelusopimuksen vuoden 2018 lopussa siten, että sopimukset päättyivät 31.12.2019. Lopen kunnanhallitus päätti 17.6.2019 (§ 124) hyväksyä Sarastia Oy:n osakassopimuksen ja 1.1.2020 alkaen Sarastia Oy alkoi tuottaa kunnalle talous- ja henkilöstöhallinnon palveluja.

Lopen kunta päätti 9.9.2019 (§ 160) ICT-palveluiden hankkimisesta Kuntien Tiera Oy:ltä. Aikaisemman palveluntuottajan RHL-Data Oy:n IT-henkilöt siirtyivät 1.10.2019 toteutetun liikkeenluovutuksen yhteydessä Kuntien Tiera Oy:n työntekijöiksi. Lopen kunnanhallitus päätti 15.6.2020 (§ 113) toteuttaa ICT- palvelut omana toimintanaan 1.7.2020 lukien. Hallintapalvelusopimus Kuntien Tiera Oy:n kanssa päättyi siirtymäajan 30.6.2020 jälkeen. ICT-palvelut siirtyivät Lopen kunnan omaksi toiminnaksi 1.7.2020 alkaen.

Kunnalle ei vuonna 2020 sopimustoiminnan kautta realisoitunut sellaisia negatiivisia seuraamuksia, joita ei jo sopimusta tehtäessä olisi voitu ennakoita.

5 INVESTOINNIT

Investointimenot vähenivät kertomusvuonna 442 160 euroa edelliseen vuoteen verrattuna ja toteutuivat nettona 797 390 euroa pienempänä kuin muutetussa talousarviossa. Investointimenot olivat 1,4 milj. euroa. (2019 1,9 milj. euroa). Vuosikate 6,17 milj. euroa riitti investointeihin ja poistoihin.

Lainan määrää kyettiin alentamaan vuonna 2020. Kunnan lainan määrä asukasta kohden laski 2660 eurosta 2368 euroon. Suomen kuntien keskimääräinen lainanmäärä on vuonna 2020 noin 3419 euroa per asukas. Lopen lainamäärän voidaan katsoa olevan tässä vertailussa vielä hyvällä tasolla.

6 KUNTAKONSERNI

Vuoden 2020 lopussa Lopella oli kaksi tytäryhtiötä, jotka ovat Lopen Vuokratalot ja Lopen Vanhustentalot.

Konsernin vuosikate oli vuonna 7,5 milj. euroa ja nousi noin 3,5 milj. euroa vuodesta 2019, ja konsernin tilikauden ylijäämä oli noin 2,2.milj. euroa. Konsernilainojen määrää pystyttiin myös alentamaan

Tavoitteet on saavutettu konserniyhtiöissä. Konsernirakenteessa ei tapahtunut muutoksia.

7 KESKUSVAALILAUTAKUNTA (VAALIT)

Vuonna 2020 ei toimitettu vaaleja.

8 TARKASTUSLAUTAKUNTA

Perustehtävä: *Kuntalain 14. luvussa on määritelty tarkastustoimen tehtävät, joita lautakunta ja tilintarkastaja toteuttavat. Kuntalain (§ 121) mukaan tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.*

Tarkastuslautakunnan huomiot

Tarkastuslautakunnan toimintakulut ylittivät talousarviossa arvioidun tilintarkastuspalveluiden ostojen ja kokousten määrän kasvusta johtuen.

9 KUNNANHALLITUS ja KESKUSHALLINTO

Keskushallinnon perustehtävä on huolehtia osaltaan kunnan kehittämisestä, edunvalvonnasta ja johtamisjärjestelmän toimivuudesta sekä kunnan resursseista, joita tarvitaan kunnan kehittämisessä, viranomaistoimintojen hoidossa ja kunnan palvelutuotannossa.

Tarkastuslautakunnan huomiot

Tarkastuslautakunta pitää Lopen markkinointiponnistuksia onnistuneina ja toteaa kunnan tunnettuuden parantuneen. Valokuituverkon rakentamisen tukeminen on oikeanaikainen lisä kunnan houkuttelevuuden kasvattamiseksi ja kuntalaisten digisaavutettavuuden parantamiseksi.

Onnistumiset

Silmänkannon yritystonttimarkkinoinnin toteutuminen tonttien myyntinä; omakotitalotonttien markkinointi vauhditti myös talotonttien kaupaksi menoa, minkä ansiosta väestönkehitys kääntyi nousuun.

Kunnan väkiluku on kääntynyt kasvu-uralle ja kunnan lainakanta asukasta kohden kääntynyt laskuun.

Kehitettävää

- Mittarina julkisen liikenteen järjestämisessä on “julkisen liikenteen tarkoituksenmukaisuus”, joka ei kuvaa kuntalaisten kokemusta (strateginen tavoite)

“Parempaa arkea”) julkisen liikenteen tarpeista ja toiminnasta. Tarkastuslautakunta esittää, että julkisen liikenteen toiminnasta kerätään kokemuksia kuntalaisilta.

- Taajamien yleisilmeen kohentamisessa on ollut puutteita, mikä saattaa vaikuttaa kuntalaisten viihtyvyyteen.

9.1 MAANKÄYTTÖ

Perustehtävä on huolehtia kunnan alueen suunnitelmallisesta maankäytöstä yleiskaavoituksen ja asemakaavoituksen avulla siten, että kunnan alueen asumisen, yrittämisen, erilaisten palvelutoimintojen ja vapaa-ajan toiminta- ja sijoittumisedellytykset pystytään turvaamaan arvostaen ja huomioiden kunnan luonto- ja kulttuurimaisemalliset arvot.

Tarkastuslautakunnan huomiot

Kehitettävää

Metsäomaisuuden käytön tavoitemittarina on yhä hakkuutuotto. (Viimeksi tarkastuslautakunta esitti, että pelkkä talous ei voi olla mittarina vaan myös metsäsuunnitelman luontoarvot.), mikä on luvattu huomioida Vuoden 2021 talousarvion toiminnallisiin mittareihin. Koska mittarit sisältävät jo vuoden 2020 toimintakertomuksessa PEFC-sertifioinnin, avaisi sertifioinnin kuvaus ja sen noudattamisen mittaus kuntalaiselle paremmin myös luontoarvojen huomioon ottamista, mikä on yksi osa kunnan strategiaa (virkistävää vapaa-aika, upea luonto).

9.2 KULTTUURITOIMI

Perustehtävä: Laissa kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan taiteen harjoittamista ja harrastamista, taidepalvelusten tarjontaa ja käyttöä, kotiseututyötä sekä paikallisen kulttuuriperinteen vaalimista ja edistämistä. Kunnan kulttuuritoimi luo puitteet kunnassa tapahtuvalle kulttuuritoiminnalle yhdessä eri toimijatahojen kanssa, ensisijaisesti paikallisten yhdistysten ja yksittäisten taiteilijoiden kanssa.

Tarkastuslautakunnan huomiot

Toiminta on ollut niin vilkasta kuin pandemia-aikana on ollut mahdollista. Esimerkiksi kesätoritoiminta on tuonut yhteen kuntalaiset ja avannut yrittäjille keinoja liiketoimintaan.

9.2 LIIKUNTATOIMI

Liikuntatoimen perustehtävä on luoda edellytykset kuntalaisten liikunnalle.

Tarkastuslautakunnan huomiot

Vaikka liikuntatoimen tapahtumia oli koronapandemiasta johtuen vähemmän, on luontokohteita käytetty runsaasti. Myös ulkoreitistöjen kunnostusta ja markkinointia on ollut mahdollista lisätä.

9.3 NUORISOTOIMI

Nuorisotoimen perustehtävänä on nuorten tasa-arvoisten mahdollisuuksien kehittäminen sekä nuorten kasvun ja osallisuuden tukeminen. Nuorten syrjäytymiskehityksen ehkäisy varhaisella puuttumisella sekä korjaavalla toiminnalla. Tehtäväalue sisältää määrärahat kunnan nuorisotyöhön ja kerhotoimintaan.

Tarkastuslautakunnan huomiot

Koronapandemiasta huolimatta nuorisotyö on onnistunut tavoittamaan nuoria verkkovälitteisesti.

Onnistumiset

Erityisen positiivista toiminnassa ovat olleet järjestetty koulupäivystys, seudullinen yhteistyö sekä yhteistoiminta seurakunnan ja muiden yhteisöjen kanssa.

10 YMPÄRISTÖ- JA RAKENNUSLAUTAKUNTA

Tarkastuslautakunnan huomiot

Onnistumiset

Erityiskiitosta ansaitsee työllistettävien palkkaaminen kartoituksen toteuttamiseen.

Kehitettävää

Toimintakertomuksesta ei käy ilmi, miten siivouskehotukset ovat vaikuttaneet (onko pyydettyjä toimenpiteitä tehty). Tarkastuslautakunta pyytää selvitystä, miten kehotusten seuranta on järjestetty ja mikä on kehotusten vaikuttavuus.

10.1 RAKENNUSVALVONTA

Rakennusvalvonnan perustehtävä on rakentamisen ohjaaminen siten, että saavutetaan mahdollisimman onnistunut rakennushanke käyttäjän ja ympäristön kannalta katsoen ja

siten, että rakentaminen tapahtuu lainsäädännön, rakentamismääräysten, kaavoituksen ja tasapuolisen kohtelun vaatimusten mukaisesti.

Tarkastuslautakunnan huomiot

Resurssipula aiheutti poikkeamia talousarvion toteutumiseen, mm. kiinteistökartoituksen etenemiseen.

10.2 YMPÄRISTÖNSUOJELU

Ympäristönsuojelun perustehtävä on hoitaa ne tehtävät, jotka laissa kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta (6 §) on asetettu kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäväksi.

Tarkastuslautakunnan huomiot

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä kunnan osallistumista pitkäjänteisiin vesistönsuojelullisiin hankkeisiin, mikä on edistänyt esimerkiksi Loppijärven suojelua. Tätä tulee jatkaa johdonmukaisesti.

10 PERUSTURVALAUTAKUNTA / SOSIAALITOIMI

Sosiaalitoimen tehtävänä on turvata riittävät sosiaalipalvelut ja edistää kuntalaisten hyvinvointia ja omatoimisuutta.

Tarkastuslautakunnan huomiot

Tarkastuslautakunta pyytää selvitystä alla oleviin sosiaalitoimen alueeseen kuuluviin kysymyksiin (strateginen tavoite "Parempaa arkea"):

- Miten laatu on varmistettu hoiva-alalla?
(Sosiaalitoimen strategisten tavoitteiden mittarit mittaavat määrää tai kustannuksia. Perusturvalautakunnan strategisissa tavoitteissa haetaan laatua. Lasten ja nuorten palveluissa ja hoivapalveluissa on tärkeitä työn laatu, riittävyys ja oikea-aikaisuus. Mittarina on myös henkilöstön vaihtuvuusprosentti.)
- Mikä on ollut henkilöstön vaihtuvuusprosentti ja miten sitä on mitattu viime vuosina?
- Miten varmistetaan henkilöstön työttyytyväisyys tulevaisuudessa?
- Onko Lopella tarkistettu henkilökunnan palkkauksen vastaavuutta työn vaativuuteen ja seudulliseen palkkaukseen?
(Erylisesti kotipalvelussa on ollut suuria vaikeuksia saada henkilöstöä.)
- Miten on varmistettu, että hyvät työkäytännöt siirtyvät seuraavalle työntekijälle ja työturvallisuus mahdollisen väkivallan varalta yksin työnnelessä esim. kuntouttavassa työtoiminnassa?
(Yksin työskentelyn riskeinä on työturvallisuus ja työntekijän tietotaidon häviäminen hänen lopettaessaan työnsä.)

- Millaisia suunnitelmia Lopen kunnalla on omaishoidon laadun varmistamiseksi, kun tavoitteena on omaishoidon kasvu 6 prosenttiin vuoteen 2023 mennessä? Omaishoitajat ovat tärkeä osa ikäihmisten ja muiden jatkuvaa hoitoa tarvitsevien arkea. Miten varmistetaan omaishoitajille riittävät jaksamista tukevat palvelut?
- Kunnan palvelut digitalisoituvat. Miten varmistetaan kotona asuvien ei palvelujen piirissä olevien riittävä digiosaaminen ja riittävät välineet, että kotona asuvilla on yhdenvertainen mahdollisuus osallistua yhteiskunnan toimintaan?
- Miten jatkossa varmistetaan, että tulevien pandemioiden ja muiden akuuttien kriisien aikana huoltovarmuus ja hoivatyön tukipalvelut kuten mielenterveys palvelut toimivat? (Vuoden 2020 aikana pandemia yllätti ja sen myötä on todettu, että huoltovarmuus ei ollut riittävällä tasolla. Monet aikuissosiaalityön ja lastensuojelun tukipalvelut olivat myös tauolla.)
- Miten aikuissosiaalityön laatua on mitattu? (Aikuissosiaalityön ja vammaispalvelun tavoitteista eikä mittareita aukea aikuissosiaalityö. Vaikuttaa siltä, että se on vain vammaispalvelua?)
- Tarkastuslautakunta pyytää selvitystä, mihin toimenpiteisiin kunta ryhtyy päihdepalvelujen toteuttamiseen sosiaalihuoltolain edellyttämällä tavalla. Miten jatkossa tullaan turvaamaan riittävän alhainen kynnyksen mielen- ja päihdepalveluun hakeutumisessa? (Lopella ei ole matalan kynnyksen päihde- ja mielenterveyspalvelut nuorille ja aikuisille; esimerkiksi päihdehoito on kokonaisuudessaan annettu Riihimäen seudun terveyskeskuksen kuntayhtymän tehtäväksi. Koululaisten terveyskyselystä ja poliisin tiedotteista käy ilmi, että lapset ja nuoret kärsivät lisääntyvässä määrin kodin päihteiden käytöstä. Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tulee olla saavutettavia. Monelle henkilölle vain Riihimäelle olevat päihde- ja mielenterveyspalvelut hidastavat hoitoon ohjautumista.)

Sosiaaliamies *Satu Loippo* on arvioinut selvityksessään Lopen kunnan päihdehoitoa. Hän selvittää raportissaan, että päihdepalvelut eivät toteudu lain edellyttämällä tavalla ja ehdottaa että ”kunta arvioisi toimenpiteet, mihin toimenpiteisiin päihdehuollon asiakkaiden sosiaalihuoltolaissa tarkoitettujen oikeuksien (palvelutarpeen arviointi, omatyöntekijäarviointi ja muutoksenhakukelpoiset viranhaltijapäätökset) turvaamiseksi tulisi ryhtyä.” *Sosiaaliamies Satu Loippo*.

- Mitkä ovat Lopen kunnan ennaltaehkäisevän päihdetyön konkreettiset toimenpiteet kuntalaisten päihdekäyttäytymiseen vaikuttamiseksi työryhmän kokoontumisten lisäksi? (Vuoden 2020 lopulla on päätetty, että ennaltaehkäisevää päihdetyötä hallinnoi kunnassa perusturvalautakunta. Tilastojen (terveyskysely 2019) ja poliisin antamien tietojen mukaan päihteiden käyttö on lisääntynyt valtakunnallisesti)

10.1 PERUSTURVAN HALLINTO

Perustehtävä: *turvata riittävät sosiaalipalvelut ja edistää kuntalaisten hyvinvointia ja omatoimisuutta.*

Tarkastuslautakunnan huomiot

Tarkastuslautakunta suosittelee jatkamaan satsauksia työhyvinvointiin.

Onnistumiset

Perusturva on onnistunut täyttämään lakisääteiset tehtävänsä huolimatta koronaviruksen aiheuttamista suurista haasteista. Lopen kunta on onnistunut vähentämään terveystieteellisiä poissaoloja jo toista vuotta peräjälkeen ja työhyvinvointiin on satsattu.

Kehitettävää

- Lasten- ja nuorten palveluissa sekä hoivatyössä on laatu erittäin tärkeää. Perusturvan tulee kehittää laatumittareita kaikilla työalueilla ja tarvittaessa hakea koulutusta siihen.
- Maskitilanne oli koronapandemian alkaessa huono. Esimerkiksi kotihoidossa käytettiin pandemian alussa pestäviä kangasmaskeja. Lopen kunnan tulee päivittää kriisivalmiussuunnitelma vastaamaan tuleviin pandemioihin ja kriisitilanteisiin esimerkiksi hoitotarvikkeiden saatavuuden osalta.
- Seutukunnallisesti on kehitettävä työtyytyväisyyttä ja palkkojen harmonisointia. Tarkastuslautakunta esittää, että lopettaneiden työntekijöiden lähtösyitä tulee kartoittaa ja sen pohjalta kehittää työtyytyväisyyttä.

10.2 LASTEN JA PERHEIDEN PALVELUT

Perustehtävä: Lasten ja perheiden palvelut edistävät kuntalaisten hyvinvointia ennaltaehkäisevästi ja asiakaslähtöisesti. Lasten ja perheiden palvelut -tehtäväalueeseen sisältyvät sosiaalihuoltolain mukaiset perheiden palvelut sekä lastensuojelun avo-, sijais- ja jälkihuolto.

Tarkastuslautakunnan huomiot

Onnistumiset

Laitossijoitusten hoitovuorokausien lukumäärä väheni selvästi (2019:2741 / 2020: 2291)

Kehitettävää

- Varhainen ja tehokas tuki lapsiperheille on osa ongelmia ennaltaehkäiseviä palveluita ja niiden toimivuutta tulee mitata. Ainoa mittari ei voi olla hoitovuorokausien määrä. Tarkastuslautakunta esittää, että ennaltaehkäisevät lapsiperheiden tuki saisi mittarit toiminnallisiin tavoitteisiinsa myös kotona asuvien lasten kohdalla.
- 2020 Lopen alueella lastensuojeluilmoitukset ovat koronasta huolimatta vain hieman lisääntyneet. Tarkastuslautakunta kehottaa kiinnittämään huomiota etsivän lastensuojelutyön kehittämiseen ja lastensuojelun tukipalveluiden saatavuuteen paikallisesti vanhemmille.
- Lopella on turvattava päihde- ja mielenterveyspalveluiden saavutettavuus.

10.3 AIKUISTEN JA VAMMAISTEN PALVELUT

Perustehtävä: Aikuisten ja vammaisten palvelut järjestetään ja tuotetaan asiakaslähtöisesti, tehokkaasti ja vaikuttavasti. Vammaispalveluina järjestetään vammaispalvelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia sekä kehitysvammaisten erityishuoltolain mukaisia palveluja. Aikuisten palveluina ovat mm. aikuissosiaalityö, täydentävä ja ennaltaehkäisevä toimeentulotuki ja maahanmuutto- ja pakolaisasiat sekä kunnan tuottamat mielenterveys- ja päihdepalvelut.

Tavoitteena tehtäväalueella on ollut kotona asumisen tukeminen ja tehokas kuntoutus ja jatkuva palvelutarpeen arviointi aikuisten ja vammaisten palvelujen asiakkaille.

Tarkastuslautakunnan huomiot

Onnistumiset

Lopen kunta on onnistunut tarjoamaan vammaispalveluita yli toimialarajojen ja kouluttamaan työntekijöitä uusiin tehtäviin.

Kehitettävää

- Tarkastuslautakunta kehottaa kuntouttavan päivätöiminnan tarjoamista vammaisille henkilöille myös kriisitilanteissa toimintakyvyn ylläpitämiseksi.
- Aikuissosiaalityön tavoitteet ja mittarit puuttuvat. Tarkastuslautakunta esittää, että aikuissosiaalityön laatua mitataan ja kehitetään.
- Tarkastuslautakunta suosittaa, että digiosallisuutta vahvistetaan esimerkiksi tarjoamalla tabletteja ja opastusta kotona asuvilla ikäihmisillä, jolloin heillä on mahdollisuus osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan.

10.4 VANHUSTEN PALVELUT

Perustehtävä: tukea iäkkäiden asukkaiden kykyä elää omatoimisesti kotona pidempään oikea-aikaisilla, riittäväillä palveluilla ja järjestää tarvittaessa ympärivuorokautista asumista. Palveluja tuotetaan omana toimintana ja ostopalveluna.

Tarkastuslautakunnan huomiot

Onnistumiset

Vanhusten palvelut on onnistuttu hoitamaan pandemia-aikana ja koronavirustartunnoilta on välttytty arviointivuoden aikana.

Kehitettävää

- Kotihoidon työntekijät tekevät itsenäisesti haastavaa työtä ja asiakkaiden hoitoisuus on lisääntynyt. Tarkastuslautakunta esittää, että kotihoidon laatua mitataan säännöllisesti asiakaskyselyillä
- Tarkastuslautakunta esittää, että kotihoidossa otetaan aktiivisesti käyttöön nostamista, liikkumista, kommunikointia ja muistamista helpottavia apuvälineitä hoitajien työergonomian parantamiseksi ja asiakkaan toimintakyvyn tukemiseksi.
- Vanhusten huollon avopalveluita tulee myös mitata ja kehittää.
- Kotihoidon työntekijöiden palkkoja ja työoloja tulee selvittää ja tarvittaessa yhdenmukaistaa seutukunnallisesti.
- Kotihoidon työn vaativuus tulee arvioida uudelleen työn vetovoimaisuuden lisäämiseksi.

Tarkastuslautakunta pyytää vastausta seuraavaan:

- Asumispalveluiden piiriin tulevien asiakkaiden hoitoisuus nousee tasaisesti. Miten perusturvaotimi on lähivuosina varautunut asumispalveluiden piiriin tulevien asiakkaiden määrän lisääntymiseen tai entistä vaikeammin hoidettavien asiakkaiden vaativampaan hoitoon (esimerkiksi hoitajien koulutus, asumispalveluiden, resurssien lisäys tms.)?

10.5 TYÖLLISTYMISTÄ EDISTÄVÄ TOIMINTA

Perustehtävä on työllistämistä edistävä toiminta järjestää ja tuottaa sekä koordinoi työllistämisen edistämiseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn tähtäävää toimintaa kunnan alueella. Erilaisten työllistämisen palveluja ja työtoimintaa pyritään järjestämään asiakkaan tarpeet kartoittaen. Näitä palveluja ovat muun muassa kuntouttava työtoiminta, työkokeilu ja palkkatuettu työ

Tarkastuslautakunnan huomiot

Työllistymistä edistävän toiminnan haasteena on työn haavoittuvuus, kun koordinoituvuudesta vastaa pääosin yksi työntekijä.

Onnistumiset

Työllistämistä edistävä toiminta on Lopella hoidettu erinomaisesti. Lopen kunnan työttömyys on Kanta-Hämeen pienin.

Kehitettävää

- Miten kunnassa varaudutaan suunniteltuun uudistukseen, jossa työllisyyden hoito siirtyy kuntien vastuulle?
- Tarkastuslautakunta suosittelee, että työn hyviä käytäntöjä kirjataan ja osaamista jaetaan seuraaville työntekijöille.
- Tarkastuslautakunta esittää, että kuntaan tulee jalkauttaa nuorten ja aikuisten päihde- ja mielenterveyspalveluja, koska kynnys hakea Riihimäeltä erityispalveluita on usein liian suuri.

10.6 TERVEYSTOIMI

Terveyspalvelujen perustehtävänä on huolehtia terveydenhuollon palvelujen saatavuuden kunnan osoittamien resurssien puitteissa.

Tarkastuslautakunnan huomiot

Kehitettävää

- Lääkäripalveluiden saavutettavuuden kehittämistä Lopen alueella on jatkettava.

11 SIVISTYSLAUTAKUNTA

Sivistystoimen palvelujen ja valtuustoon nähden sitovana tavoitteena vuonna 2020 olivat henkilöstötarpeen muutoksen huomioiminen ja henkilöstön työhyvinvoinnin tukeminen.

Tarkastuslautakunnan huomiot

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että sivistystoimen henkilöstösuunnittelussa on otettu ennakoivasti huomioon ennustettavissa oleva koulua käyvien ikäluokkien pieneneminen, ja että hallinnollisten tehtävien yhdistäminen on käynnistetty. Sivistystoimen on kyettävä kaikissa tilanteissa turvaamaan riittävä opettajien tuntimäärän riittävyys.

Koronaepidemian vuoksi henkilöstön työhyvinvoinnin ylläpitämisessä on ollut haasteita, mutta henkilöstöä on kyetty tukemaan onnistuneella lähiesimiestyöllä. Työssä on ollut paljon kuormittavia tekijöitä, joihin sivistystoimen pitää kyetä reagoimaan erilaisissa muutostilanteissa tulevaisuudessakin.

11.1 SIVISTYSTOIMEN YHTEISET PALVELUT

Yhteisten palveluiden perustehtävänä on lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi sekä toimivien hallinnon palveluiden järjestäminen kasvatus- ja koulutustyön tueksi ja omalta osaltaan kehittämisedellytysten luomiseksi.

Sivistystoimen yhteisten palvelujen valtuustoon nähden sitova toiminnallinen tavoite vuonna 2020 oli sivistystoimen hallinnon tukitoimien jakamisen tasapuolisesti, mikä tulee Lopen kunnan strategiaan tavoitteisiin kirjatusta paremmasta arjen tavoitteesta.

Sivistystoimi on kuvannut tavoitteiden saavuttamista esimiehille tukitoimien riittävydestä ja kehittämisestä tehdyn kyselyn perusteella.

Tarkastuslautakunnan huomiot

Hanketoiminta on ollut aktiivista vuonna 2020. Sivistystoimi on osallistunut ja toteuttanut useita toimintaa ja opetusta kehittävä hanketta.

Sivistystoimi sai esi- ja perusopetuksen koronaviruksen aiheuttamien poikkeusolojen tasoittamiseen suunnatun opetus- ja kulttuuriministeriön hankeavustuksen, joka suunnattiin erityisesti yläkoulun tukea tarvitseville oppilaille.

Sivistystoimialan kertomuksessa todetaan hallinnon vähäiset resurssit aiheuttavat haasteita. Joulukuussa 2020 esimiehille suunnattu kysely antoi vastauksena havainnon, että tukitoimet eivät vielä jakaudu tasaisesti, ja että kehittämistarvetta on.

Talousarvion poikkeamat on kertomuksessa perusteltu asiallisesti ja ylitykset perustuvat todelliseen tarpeeseen, joihin sivistystoimi ole toimillaan voinut vaikuttaa.

Kehitettävää

- Tukitoimien tasapuolista jakautumista esimiehille parannettava.
- Hanketyön avuksi tulisi saada lisäresurssi sivistystoimeen, mutta myös muiden hallintokuntien hanketyön tukemiseen.
- Oppilashuollon osalta tilinpäätöksen toimintakertomuksessa ei ollut kirjattu havaintoja koulujen oppilashuollon toimivuudesta. Saatujen selvityksen mukaan oppilashuollon resurssit ovat olleet riittämättömät. Koulukuraattorin resurssi ei ole riittänyt alakouluille ja lakisääteiset koulupsykologipalvelut on tuotettu ostopalveluna tutkimustoimintaan.
- Oppilashuollolla ei ole ollut resursseja tehdä laadukasta ennaltaehkäisevää psykososiaalista tukitoimintaa ja etsiä mahdollisia koronan aiheuttamia haittoja sekä tehdä kaikkia oppilaita kohtaavaa työtä.
- Oppilashuollon nykyinen järjestäminen on puutteellista. Tarkastuslautakunta esittää, että oppilashuollon tilannetta seurataan, raportoidaan ja koulupsykologin rekrytointia jatketaan aktiivisesti.
- Oppilashuoltoon vaikuttava kouluterveydenhoidon resurssi on osoittautunut riittämättömäksi.
- Tarkastuslautakunta toteaa, että koronaepidemia on vaikuttanut laajasti opetustyöhön ja etäopetuksen järjestämiseen. Opetushenkilöstön kuormittumisen hallintaan on kiinnitettävä erityistä huomiota tulevaisuudessa.

11.2 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatuksen perustehtävänä on toteuttaa lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuksessa lapsen etu on ensisijaisesti huomioitava asia yksittäisen lapsen sekä lapsiryhmän kannalta. Lapsen edun lisäksi varhaiskasvatuksessa korostuu lapsen oikeus leikkiin sekä lapsen oikeus tulla kuulluksi.

Varhaiskasvatuksen valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet vuonna 2020 olivat varhaiskasvatuksen arvioinnin menetelmien kehittäminen ja käyttöönotto sekä monialaisen yhteistyön kehittäminen.

Talousarvion toteuma varhaiskasvatuksen kokonaisuuden osalta oli 93 %.

Tarkastuslautakunnan huomiot

Varhaiskasvatus on ensimmäisen tavoitteen osalta käyttänyt tehtävässä arviointiryhmää ja sen raportointia työkaluna ja mittarina tavoitteen saavuttamisen arvioinnissa. Arviointiryhmän työskentelyllä on saavutettu hyviä tuloksia. Toimintakertomuksessaan varhaiskasvatus toteaa, että arviointityön tekeminen ja tulosten tulkinta on vaikeaa henkilöstölle. Varhaiskasvatus osallistui kolmeen opetus- ja kulttuuriministeriön apurahalla

rahoitettuun hankkeeseen vuonna 2020. Osallistumista hanketoimintaan voidaan pitää hyvänä tapana kehittää toimintaa. AP

Kehitettävää

Arviointityön merkitystä kehittämiselle on korostettava jatkossa ja henkilöstöä on perehdytettävä arviointityöhön.

11.3 ESIOPETUS

Esiopetuksen perustehtäväksi on kuvattu edistää lapsen suotuisia kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä. Tavoitteena on, että lapset oppivat arvostamaan ihmisten yhdenvertaisuutta ja omaa ainutlaatuisuuttaan. Esiopetus edistää lapsen kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen ohjaamalla lasta vastuulliseen toimintaan ja yhteisesti hyväksytyjen sääntöjen noudattamiseen sekä toisten ihmisten arvostamiseen.

Esiopetuksen valtuustoon nähden sitovana toiminnallisena tavoitteena vuonna 2020 oli osaamisen jakaminen esiopetusyksiköissä ja niiden välillä.

Tavoitteen toteutumista mitattiin esiopetushenkilöstön ja esimiesten arviointityöllä. Tavoitteen saavuttamiseksi esiopetusyksiköissä vahvistettiin suunnitelmallisesti pienryhmätyöskentelyä siten, että koko henkilöstön osaamista hyödynnettiin. Lisäksi vahvistettiin yhteistä suunnittelua, toteutusta ja arviointia. Koronaepidemian vuoksi kehitettiin myös etäopetusta muun muassa tiedottamalla huoltajille Wilma-järjestelmää hyödyntäen.

Talousarvion toteuma esiopetuksen kokonaisuuden osalta oli 93 % ja mahdolliset ylityksen eri toimintayksiköissä tasaantuivat. Esiopetus osallistui varhaiskasvatuksen kanssa kolmeen opetus- ja kulttuuriministeriön apurahalla rahoitettuun hankkeeseen vuonna 2020.

Tarkastuslautakunnan huomiot

Tarkastuslautakunta toteaa, että esiopetuksessa on tehty esimerkillisellä tavalla yhteistyötä tiedonvaihdoissa ja kehittämisessä yksiköiden ja niiden henkilöstön välillä.

Kehitettävää

Esiopetusoppilaiden määrä vaihtelee välillä 2-32 Tarkastuslautakunta pyytää selvittämään, miten opetussuunnitelman laadullista toteutumista on seurattu ja onko saatu eroja oppilasmäärän suuruuden perusteella - talousluvut näyttävät pienen oppilasmäärän olevan kalliimpaa, mutta mitä määrä vaikuttaa laatuun?

11.4 PERUSOPETUS (ALAKOULU)

Alakoulujen perustehtävänä on lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi. Lopen kunnan perusopetuksen tavoitteena on antaa oppilaille hyvät perustiedot ja -taidot. Perusopetus tukee oppilaan kokonaispersoonallisuuden, terveen itsetunnon ja sosiaalisten taitojen kehittymistä, kasvattaa vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä luo valmiuksia itsensä jatkuvaan kehittämiseen, oppimaan oppimisen taitoihin ja opiskeluun ylimmillä kouluasteilla.

Peruskoulun alakoulujen toiminnallisina tavoitteina olivat positiivisen pedagogiikan edelleen kehittäminen ja liikunnan mahdollisuuksien lisääminen koulupäivien aikana. Lisäksi tavoitteena oli tutkia oppilaiden kanssa kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita.

Näiden tavoitteiden toteuttamisessa mittareina käytettiin positiivisten Wilma-merkintöjen määrää, viikko-otosten tilastoja ohjatun välituntiliikunnan määrästä ja raportointia oppilaiden kanssa mietityistä ja harjoitelluista käytännön teoista, joilla he itse voivat vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta.

Oppilaskunnan vaalit järjestettiin jokaisessa alakoulussa syksyllä ja oppilaskunnan hallituksen toiminta käynnistyi koronarajoitukset huomioiden. Lapsen oikeuksien viikko toteutettiin koko kunnassa. Tavoitteena on edistää YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen tunnettuutta lasten ja nuorten parissa. Vuoden 2020 teemana oli: Lapsen oikeus tulevaisuuteen. Teemaviikko sai koululaisilta hyvää palautetta.

Toimintatuotot toteutuivat yli talousarviossa arvioidun 42 218 euroa. Toimintakulut puolestaan ovat toteutuneet 512 486 euroa alle talousarviossa arvioidun. Tilikauden kokonaistulos on 91 % budjetoidusta.

Tarkastuslautakunnan huomiot

Alakouluissa osallistuttiin useisiin hankkeisiin, joihin oli saatu Opetushallituksen tukea. Hankkeiden todettiin edistäneen muun muassa laadukkaan kerhotoiminnan järjestämistä Lopella sekä tutor- ja kieltenopettajien osaamisen kehittämistä.

Tarkastuslautakunta suosittelee kouluille edelleen aktiivista hakutoimintaa apurahojen saamiseksi erilaisten toimintaa kehittävien hankkeiden toteuttamiseksi.

11.5 PERUSOPETUS (YLÄKOULU)

Peruskoulun yläkoulun perustehtävänä on lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi. Lopen kunnan perusopetus antaa oppilaille hyvät perustiedot ja -taidot. Perusopetus tukee oppilaan kokonaispersoonallisuuden, terveen itsetunnon ja sosiaalisten taitojen kehittymistä, kasvattaa vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä luo valmiuksia itsensä jatkuvaan kehittämiseen, oppimaan oppimisen taitoihin ja opiskeluun ylimmillä kouluasteilla.

Yläkoulujen toiminnalliset tavoitteet olivat: jokainen kiusaamistapaus selvitetään, jokainen peruskoulun päättävä nuori saa jatkokoulutuspaikan ja koulua käymättömien osuus on alle 1 %.

Tavoitteiden toteutumisen mittareina käytettiin tilastoja kiusaamistapauksista, jatkokoulutuspaikkoihin sijoittumisesta ja runsaista poissaoloista.

Talousarvion toimintakulut toteutuivat 95,53-prosenttisesti. Merkittävin syy ennakoitua alempaan toteumaan oli sijaiskulujen pieneneminen. Etäopetuksen aikana ei sijaiskuluja syntynyt lainkaan.

Tarkastuslautakunnan huomiot

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että opettajien digitaalisen osaamisen kehittäminen -hanke jatkui vuonna 2020. Hanke päättyy vuoden 2021 lopussa. Toisena hankkeena oli opetuksen tasapuoliseen toteutumiseen liittyvä hanke, joka kosketti merkittävästi yläkoulua ja yhdeksäsluokkalaisten erityisopetusta. Hankkeen myötä on palkattu laaja-alainen erityisopettaja ja hänelle avuksi ohjaaja huolehtimaan yhdeksäsluokkalaisten erityisoppilaiden tarpeista. Hanke päättyy heinäkuussa 2021.

Tarkastuslautakunta toteaa, että koronaepidemia on vaikuttanut laajasti opetustyöhön ja etäopetuksen järjestämiseen. Opettajien kuormittumisen hallintaan on tulevaisuudessa kiinnitettävä erityistä huomiota.

Onnistumiset

Tarkastuslautakunta näkee hyvänä, että yläkoulussa on tehty toimenpiteitä kiusaamisen poistamiseksi koulutyössä ja syrjäytymisvaarassa olevien oppilaiden seurannassa ja tukitoimissa.

11.6 LUKIOT

Lukio-opetuksen perustehtävän tavoitteena on tuottaa opiskelijoille niin hyvä pohjakoulutus, että he selviävät ylioppilaskirjoituksista ja saavat riittävät jatko-opintovalmiudet.

Lukion toiminnalliset tavoitteet olivat: lukiolaiset ovat tyytyväisiä koulutukseensa ja jatko-opintoihin sijoittuminen. Tavoitteiden toteutumisen mittareina käytettiin palautekyselyn tuloksia ja tilastoa sijoittumisesta jatko-opintoihin.

Talousarvion Toimintakate toteutui 104 %. Ylitys aiheutui ennakkoa suuremmasta kurssimäärästä. Kurssimäärän kasvu vastaavasti johtui ennätyksellisestä uusien opiskelijoiden määrästä. Henkilöstökulut ylittyivät edellä mainitusta syystä. Opiskelijamäärän kasvu lähes 20 opiskelijalla toi kunnalle ennakoitua enemmän valtionosuutta.

Tarkastuslautakunnan huomiot

Hankkeiden osalta lukiossa on tehty uutta opetussuunnitelmaa ja uusi opetussuunnitelma valmistui syksyn 2020 aikana. Lisäksi toteutettiin lukion etäopetuksen aiheuttamiin opetuksen tukitoimiin suunnattu hanke, jonka hankerahalla kustannettiin huomattavasti lisääntyntä tukiopetusta lukiolaisille. Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että lukio osallistuu hanketoimintaan ja kehittää opetusta jatkuvasti.

11.7 KOULULAISTEN AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINTA

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan lähtökohtana on tarjota lapsille turvallinen kasvuympäristö koulupäivää ennen ja sen jälkeen, tukea lapsen kasvua ja kehitystä, luoda perustaa hyvälle vapaa-ajan-viettotavoille ja auttaa perheitä kasvatustehtävän toteuttamisessa. Lisäksi toiminnan tarkoituksena on lapsen valvomattomaan ajankäyttöön liittyvien riskitekijöiden sekä syrjäytymisen ennaltaehkäisy ja pyrkimys edistää yhteiskunnallista tasa-arvoa.

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan toiminnallisena tavoitteena oli hyvän tiedonkulun varmistaminen työyhteisössä sekä koululaisten huoltajille. Tätä tavoitetta toteutettiin säännöllisellä tiedottamisella ja tiedottamisesta saadun palautteen perusteella.

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan kokonaisuuden osalta toteuma on 93,1 %.

Tarkastuslautakunnan huomiot

Tarkastuslautakunta toteaa, että tiedottamisen säännöllisyys ja mahdolliset erityistilannetiedottaminen työyhteisössä ja huoltajille on ensiarvoisen tärkeää.

11.8 KANSALAI SOPISTO

Perustehtävä: Lopen Opisto on monipalveluopisto, jonka tehtävänä on kunnan ainoana aikuisoppilaitoksena järjestää laadukasta ja laaja-alaista opetusta elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti eri puolilla kuntaa ja erilaisille kohderyhmille. Opisto järjestää myös lasten opetusta kuvataiteessa, musiikissa, liikunnassa ja käsityössä.

Kansalaisopistolle asetetuilla toiminnallisilla tavoitteilla tavoiteltiin useamman strategian osa-alueen osalta.

Toteutuneita tunteja 2020 oli 2 393 ja toteutuneita kursseja 100. Netto-opiskelijoita oli 717. Kurssitarjonnan järjestäminen eri puolilla kuntaa toteutui. 2020 kursseja järjestettiin kirkonkylän lisäksi Launosissa, Läyliäisissä ja Vojakkalassa. Liikunta- ja tanssikursseja suunniteltiin vuodelle 2020 yhteensä 34 kurssia, joista toteutui 29 kurssia.

Lopen opiston toimintakatteen toteutuma on 76,81 %. Toimintatuotot olivat 110,45 %. Kurssimaksuja ei nostettu.

Tarkastuslautakunnan huomiot

Lopen opisto oli mukana lähiopistojen yhteisessä ”Digitaalisuuden hyödyntäminen opistotoiminnassa” -nimisessä hankkeessa. Hanke sai lisäaikaa vuoden loppuun asti 2020. Sen puitteissa lähiopistojen kanssa järjestettiin ilmaista koulutusta henkilökunnalle, tuntiopettajille ja kuntalaisille digitaidoissa. Tarkastuslautakunta pitää hyvänä opiston yhteistyöhankkeita.

Onnistumiset

Tarkastuslautakunta pitää onnistuneena kansalaisopiston pitkäjänteistä työtä tavoitteellisen, monipuolisen ja kunnassa laajasti toteutettavan kurssitarjonnan toteuttamisessa. Koronaepidemian aiheuttamat olosuhteet on otettu huomioon hyvin.

11.9 MUSIIKKIOPISTO

Musiikkiopiston tehtäväalueeseen sisältyvät määrärahat Riihimäen musiikkiopiston palveluihin. Riihimäen musiikkiopiston antama opetus perustuu kuntien väliseen sopimukseen.

Musiikkiopiston toiminnallisena tavoitteena oli järjestää musiikkileikkikoulutoimintaa Kirkonkylässä, Launosissa ja Läyliäisissä. Tavoitteen saavuttamisen mittarina oli toimintaan osallistuneiden lasten lukumäärä verrattuna kahteen edelliseen toimintavuoteen.

Musiikkiopistossa oli 30 opiskelijaa ja musiikkileikkikouluun osallistui 34 lasta ja talousarvion toteuma oli 110,4 %.

Tarkastuslautakunnan huomiot

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että mahdollisuudet musiikin opiskeluun säilyvät mahdollisimman laajoina Lopella.

12. TEKNINEN LAUTAKUNTA

Tarkastuslautakunnan huomiot

Onnistumiset

Iso investointi, kirkonkylän uusi vedenottamo, on valmistunut ja toiminut moitteetta. Uudet tiestönhoitosopimukset solmittu paikallisten toimijoiden kanssa.

Kunnan ruokahuolto- ja puhdistuspalvelu ovat onnistuneet erityisen hyvin korona-ajan vaikeissa olosuhteissa. Kiinteistöjen puhtaanapidon ansiosta tartuntaluvut pystyttiin pitämään alhaisina. Ruokapalvelu toteutti nopeasti etäopetukseen siirtyneiden oppilaiden ruokapaketit. Henkilökunnan joustaminen on ollut erityisen arvokasta palveluiden keskeytymättömän jatkumisen kannalta.

Kehitettävää

Taajamien siisteyteen ja tiestön kuntoon on panostettava. Työntekijäpula on aiheuttanut mm. kiinteistöjen kunnossapito-ohjelman viivästymisen; teknisen toimen eri alueilla on haettava tähän kestävä ratkaisu.

13 HENKILÖSTÖHALLINTO

Perustehtävään (keskitetty henkilöstöhallinto ja henkilöstöpolitiikan kehittäminen) sisältyvät keskitetty henkilöstökoulutus, yhteistoiminta, työllistäminen, työsuojelu, työterveyshuolto, tyky-toiminta sekä palkkavaraukset.

Tarkastuslautakunnan huomiot

Tarkastuslautakunta on käyttänyt arviointinsa tukena vuoden 2020 tilinpäätöksen toimintakertomuksen ja henkilöstöraportin aineistoa.

Onnistumiset

Sairauspoissaolojen määrän pysyminen edellisen vuoden tasolla on koronavuonna ollut hyvä asia. Se osoittaa myös venymistä henkilöstön taholta.

Kehitettävää

- Vaikean pandemiatilanteen jatkuessa on pidettävä huoli henkilöstön riittävydestä ja työhyvinvoinnista varsinkin sosiaali- ja terveyssektoreilla, jotta henkilöstön työssäjaksaminen voidaan varmistaa.
- Sairauspoissaolojen poissaoloprosentti on ympäristö- ja rakennuslautakunnan alueella huomattavasti muita alueita korkeampi. Tarkastuslautakunta pyytää tietoa siitä, vaikuttavatko työolosuhteet tai jokin muu erityispiirre tähän.
- Monissa henkilöstöraportin taulukoissa on lukujen ristiriitaisuuksia, niitä on myös verrattaessa tilinpäätöksen toimintakertomusosaa sekä henkilöstöraporttia keskenään (mm. henkilöstökulut). Henkilöstöraportin ja toimintakertomuksen tietojen tulisi olla yhteneväiset.
- Tarkastuslautakunta esittää lähtöhaastattelujen käyttöönottoa poislähteville työntekijöille työhyvinvoinnin kehittämisen tueksi.

14 TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS VALTUUSTOLLE

Tarkastuslautakunta saattaa arviointikertomuksen valtuustolle tiedoksi ja pyytää lautakunnilta ja kunnanhallitukselta selvitykset arviointikertomuksessa esitettyihin kysymyksiin ja kannanottoihin.

Allekirjoitettu sähköisesti

Lopella 19.5.2020

Marianna Rautiainen, puheenjohtaja

Riitta Suonurmi, varapuheenjohtaja

Mirjami Hakala, jäsen

Harri Lahtinen, jäsen

Ari Laitio, jäsen

Ari Pakarinen, jäsen

Kristiina Tuohimaa-Salminen, jäsen